

MAGYAR MERKUR

1789-dik évfolyamban.

A' Róm. Csász. és Apost. Kir. Fels. különös engedelmevel

Szerdan Sz. Jakab-havának 15 Nappján.

Hadi történetek.

Bánát. A' Fő Vezér-Hadnagy Váldek Hertzeg a' mint már meg-irtuk vala, az ő seregével a' Stantzilovai hegyeken áll; a' táborból pedig 1 Batalljon Pálffytól Alibek hegyére rendeltetett, Harrah Vafas és Fő Hertzeg Toskána Dragonyos Regimentjével. A' haramiák megint fok helyeken kóborlanak, és azoknak útjokat bátortalanná téfzik, a' kik Sáskáról és azon tájékról bellyebb költözködnek. — Mihálydiról tudósittatunk, hogy a' Döplitznél ki-állított szélső őrizetünket visszsa-verték a' Törökök, a' kik a' Korábnik hegyén nagyon sokafodnak és a' kik a' bokrok között lövén egy Erdődyféle Húszárt nehéz sebbe, és egy szabad seregbélit könnyübe ejtettek. A' legényeinknek meg-vólt parantsolva, hogy ne löjjenek; mostan pedig Erdődy Huszároknak egyik

H H H

Sva-

Svadronja egynehány szabad feregbeliekkel küllyebb mozdult, olly parantsolattal, hogy a' hol a' környül-állások kedveznek, ok - vetetlenül meg-ütközzenek az ellenséggel.

Szerem Vármegyéből iratik, hogy e' most folyó hónapnak 7dikén a' Besániai őrizetünkre lövöldöztek a' Törökök, és hogy ezen a' napon közel 3000-ig való lovas és gyalog nép szállott-bé Belgradba. Az igazgató Vezér De Linny Hertzeg meg-kérdette a' Basát, mitsoda szándékkal volna a' fegyver-szünet e-ránt, hogy Besániánál el-kezdődött immár az ellenkezés, és vallyon ő Kegyelmének parantsolatjára lövöldöztek e' katonái a' mi embereinkre? — A' válafszja még nem lett hirül. Azt beszélik, hogy a' Serászkírnak 25 ezer emberei vagynak együtt.

Tót ország. Török Gradiskának vagy Berbirnek-ostromoltatásában még e' következendő dolgok jegyzésre méltók. A' Berbiri Törökök Jun. 22dikén semmit sem tudtak feregeinknek által-menetele felől; tsak 23dikán reggel 9 óra tájban, midőn a' köd elofzlott volna, vették észre a' mi az éjtszakán történt. Annakutánna a' 18 fontosok Ó Gradiskának bástyáira épült halomról hathatósan kezdék Berbirnek falait rontani. A' Fő Vezérünk 24dikén gyalog járdogált az ellenségnek földjén a' szélső őrizetünkön által-menvén, hogy az ellenséges várat jól tekintetbe vehesse. Csivits Kapitány, a' ki a' vadászokkal szélső vigyázaton állott vala, kiált a' Fő Vezérnek „amott a' bokorban 5 Törökök ólálkodnak utánnunk. „ Hadd ólálkodjanak, felele a' Fő Vezér, és tovább nézegete. Az öreg Vitéz egész éjfélig volt jelen a' hid-verésnél és a' feregeknek által-takarodásánál, és reggel 4 órakor megint a' táborban jelenék-meg. Látván a' Törökök, hogy vége a' tréfának, fietséggel küldöttek kurirokat

Bá

Bányalukára, hogy segítséget adjanak. Még eddig csak 2000 emberek vagynak a' Lieftzi mezőkön és a' Berbir megett lévő erdőben. Predornál 7000 Törökök vagynak, a' kik Dubitzára fenik fogokat. De ezen erőfőségnek őltalmazására 1 Batalljon Pálffytól és 2 Divizio lovakok vagynak szomszedságban. Az erdőben álló ellenség két izben akarta munkárainkat akadályoztatni, de mind annyifor kartátsokkal térítettett-vízszá. Az Ó Gradiskai toronybul azt vették észre, hogy Berbirből fok terhelt lovak küldettek Bányalukára. Berbir nintsen még egészen bé-rekefztve, mert a' Bányalukai út nyitva-vagyon. — 25dikén 2 bombákat vetett az ellenség Ó Gradiskába, az egyik a' Fő Vezérnek szállása előtt ugrott széllyel, a' másik a' patantyúfok' mőhelye előtt minden kár-tétel nélkül. Midőn feregeink az Alsó Városnál veretett hídon mentenek volna által, a' hol a' Fő Vezér maga vezérlette a' feregeket, kartátsokkal lövöldözött az ellenség, mellyek vas szegekből állának, mellytől 3 legények ölettettek és 5-en kaptak sebet. Minekutánna ő Excellentiája mindent el-rendelt volna, az Alsó Városba vízszá-tért, és egy parasztnak házában tartotta ebédjét, a' kit 1 arannyal meg-ajándékozott. — Az ellenség 26dikán hajnalban az Alsó Városi hid' sántzra és feregeinkre ágyuzott, meg-ölvén 3 legényeinket és egynehányat meg-sebesítvén. Az innen-tő ágyuzo sántzaink és őástyán álló halom minden ágyúkból okádák a' tüzet. A' mi vadászaink 9 lovakat és 160 ketskéket ragadtak -el prédául, melly zsákmányért 50 Törökök szaladtak-ki az erőfősegből, de mivel 8at földre terjesztettek a' kartátsok, a' többi nyakra före vízszá szaladott. — 27dikén 1 órától fogva reggeli 9 óráig mind a' két részről halgatának az ágyuk, az Alsó Városnak által ellenében az erdő-

ben fokafodának a' Törökök, de egynehány kartáts-lövészek el-fzélyesztették őket. Mostan 3 hajó-hidak állanak a' Száván, egyik a' váron alól, 2 fellyül. Klebektől az nap 1 köz-legény esett-el, egy Zászló-tartónak el-lótték a' lába-fzárát, melly miattkevés ó-ra mulva meg-hólt, 3 köz-emberek sebet kaptanak. Dél után a' Gradiskai Regimentnek egyik Batalljona Török musika szóval a' hajó-hidon ment-által a' tábor-ba. A' Törökök tsendefsen halgatták a' musikát. Ezen a' napon a' futó-arkokkal való munka kezdődött-el. — 28dikán folytattatott a' munka, a' mi feregeink a' leg-első Isteni tiszteletet tartották az ellenség' földjén, és az estvéli dob-verés Török musikával ment véghez. Az nap Antolovits Fel-Hadnagy érkezett-el 90 emberekkel a' Bánjalista szabad szeregbul. — 29dikén reggel 2 óra előtt megint ki-bujtak egynehány Törökök az erdőbul és a' várhoz közelitvén, *Alláht* kiáltottak a' bent lévőök, mellyet hasonlóképpen Allahval fogadtak a' külsők, de a' mi ágyunk protestáltak ellene. Ezen a' napon 5 sebefedteink voltak. — Verbaszka patakján, mellynek mély árka vagyon és tekervényes járásával 4 tsutsot képzél, úgy el-vagynak rendelve a' sántzok, hogy az ágyuk egymást el-érik lövéssel, az erdő felé hegyes karók, és az erőtség felé árok vagyon. Ney Oberster itten töltést építettett kövekbül, melly által 3 láb-nyomnira lehet a' vizet fel-dagasztani; az árkon 5 futó-hidak vagynak. — A' Lovaságunk Csártoriski Vafas Regimentbul, Valdek Dragonyosaiból, 2 Divizio könnyü lovasokbul és 2 Divizio Gréven Húszárokbul áll. — A' szomszéd Vármegyékből annyi nézők gyűltenek itt öfzve, hogy minden színek és istállók meg-vagynak telve lakosokkal.

Ha végtére ostrommal vétették-meg a' vár, az esméretes Gréf. Húzfárok azok a' kik ki-kérték magoknak hogy ők lehessenek az elsők, a' fel-vettetett kapukon való bé rohanásban, hogy éles és hathatós kardjokkal követhessék-el boszszujokat a' nyakas Törökökön, mert annyira fel-gerjedt benne ezek ellen való haragjok, hogy nagy nehezen várják az erőtségnek meg-vételét, vagy az alkalmatosságot a' velek való hartzolásra.

Taval Septemb. 9dikén leg-először vitte vólt Valdek Hértzeg a' Modena Regimentbéli Ulánokat, a' kik a' Besániai töltsénel állottanak, az ellenséges tűzbe, és ekkor történt hogy ezen seregnél vitézkedő Hímer Kádet szép termetű, Sz.Fehjérvári fi, minekutánna álóla el-lőtték volna a' lovát, Török fogóságba jutott. Egynehány hónapok múlva végtére alkalmatosságot talált a' bóldogtalan, az ő Annyának, Hímer Afzszonynak következő levelet irni.

„Őöd fél hónapok után véletlenül adja magát az alkalmatosság elő, hogy éhségtől el-erőtelenedett kezemmel nyomoruságomat le-irhassam, melly Septemb. 9dikén kezdetét vette. Minekutánna az akkor történt ütközetben kardra ment volna a' dolog, alólam el-lövetették a' lovam, melly jobbik lábamra esék, úgy hogy lehetetlen volt olly szaporán meg-szabadulnom tőle, a' mint kivántam vala magam védelmezésére. Azon szempillantásban le-ugrik egy Török lovárul, hajamnál ragad, és sebet ejtvén kezemen haszontalan-ná téfzi a' kardomat, mellyel még élni akarék magam óltalmazására. Még egy másik-is jöve az ő késével, hogy le-szabdálja fejemet, mellyet az első meg-nem engedett. Ez elő vona engemet, és az alatt el-futott a' lova. Annakutánna a' Basa eleibe Belgrádba vive, a' ki azonnal ki-fizette az el-futott lovának árát, és azon fellyül 2 paripát ajándékozott nékie. — Az
után

utánn a' Zimonyi és azon tájéki őrizetnek erőfiségen kérdezősködtek tőlem, én pedig mindenkor három anyinak mondtam, mint sem valójában vólt. A' Basa ofztán kenyeret és dohányt nyujtatott nékem. Egyik sem esett jó ízűn. Továbbá a' bástyáknak üres helyeibe vitettem, a' hol 62 köz-embereket és 4 a tiszteket külömbféle Regimentektől találék; ezek es kevés pezsmétet tele férgekkel, és a' földhöz hafó lót adának. Következendő napon sok Törökök jövének; ezek nékem hol 1 hol 2 *Táryt*, Török pénzt ajándékozának; és végtére az-is érkezék, a' ki fog vitt engem, és fehéjér kenyeret ada. Belgrádban napokig valék. El utazásunk előtt való éjtzakán egy Muzulmán vörös török köpönyeget és úti költségül forintot ajándékozott. De ez semmit sem hafználta mivel még nap' virradta előtt el-hagytuk Belgrádot és éjjeli szállásunkon iftállóba zárattatánk, a' hol még elég kenyeret és vizet sem kapánk. Az úton ketten öfzve-lántzolva ülénk a' szekereken, 8 napok alánem látánk egyebet el-égett faluknál, és 9dik napon Szupriára érkezénk, a' hol Ozmán Basa vala jelen 3 aranyokat ajándékoza nékem. Onnét Vidinre vettettünk, a' hol még 400 Cs. K. rabokat kaptunk úti tárfokká Konfztáztinápolyig. Novemb. 25dike már 150en haltak - meg embereink éhség szomjúság hideg miatt. A' nyomoruság, mellyet ebben az útazásban kellett szenvednünk le-irhatatlan. Valahányszor valamellyik rab haló félben vólt, mindenkor levetették a' Törökök a' szekérrül, és az alatt míg végső életereje meg-nem adta magát, le-vágták a' fülét, és kutyához képeft az út félén-hagyták. Egy Kapitány ezen a' dolgon boszonkodni látszatott, melléért a' Törökök hafonlóképpen le-vágák fülét és éleveszen a' vízbe veték. A' Belgrádi Törökök még-is szalid

lid emberséggel bántak velünk, de az útban nem lá-
tánk egyebet vad indulatnál. Én mindazáltal egészsé-
gesen érkezék - meg Konstantinápolyban; de a' vér-
has csak hamar az ispotályba kényszerített menni. Négy
száz hatvan ketten valánk, midőn a' Török Székes
Fő Városba jövének; és itten még 600 köz-emberek-
kel, 5 Kapitányokkal, 2 Fel-Hadnagyokkal és 4 Zászló-
tartókkal találkozáunk öszve. De naponként gan,
100-en halnak - meg közzülünk az emberek. Ez nem
lehet másként, mivel a' szegény köz-emberek már
nap' virradása előtt a' hajó építés körül való dolog-
ra hajtattatnak és kenyszeren és vizen kívül semmit nem
kapnak. „

Hímerné Afzfzony még - ezt írja ezen levélnek
másfához. „ A' mint hallom, az én fiam levelének
másfa nyilván el-olvasztatott De Linny Hertzegnek afz-
tala felett. Továbbá értettem, hogy ezen Úr, vala-
mint Valdek Hertzeg hathatófsan fáradoznak a' sze-
rentsétlenért, és mind a' ketten a' külföldi követsé-
geknek irtak az eránt, hogy az ő közben-járáfok ál-
tal leg-alább könnyebbittefsék a' szegény rabnak sor-
sa. Mivel femmi alkalmatóságot nem tudtam az én
fiamnak rendelt 100 forintokat el - küldeni, Herbert
Báro Ur tehat különös jó szivvel vólt hozzám ezen
pénznek el - küldetését magára fel-vállalni. De a' ki-
váltás, úgymond ezen Úr, tellyes lehetetlenség, mi-
vel a' Török Császáré a' rabok. Egyenesen tehat fel-
séges Uralkodónkhoz fogok folyamodni; csak elébb
fiamnak maga vifeléfe felől bizonyság leveleket kap-
jak a' V. Regementtől, hogy annál hathatófsbb erejü
légyen esfedezésem.

*Okvetések, mellyek alatt a' fényes Porta független-
nek vallja a' Skutari Basat.*

I Hogy

1. Hogyha a' Bafa, a' meddig a' háboru tart
lajdon zsóldjában 20 ezer emberrel a' fényes Po
nak segítséget adna.

2. A' Bafa köteles légyen békeféség idején 2,
borúnak idején pedig 3 millio piaftereket mint a
fizetni.

3. Mindennemü Török hajóknak, minden
ben, akármelly Álbániai ki-kötő helyeken szabad
reskedések menedékek és segítségek légyen.

4. Minden Török productumoknak Álbáni
való hordatása vám nélkül meg-engedtetfsék.

Kételkednek rajta, vallyon az agya-fürt fejü
fa alá-irta é magát ezen terhes ok-vetéseknek.

Szerem Vármegyében Miháljevits szabad fer
hez tartozandó Húszárok fogadnak katonákat, de
olliyanokat, a' kik a' Magyar nyelvet tudják.

A' Hadi Fő Tanátstól költ tudósítás.

Az ő seregével *Paravára* indult Lovafság' G
rálísa, *Kóburg* Hertzeg következendő tudósítást
dött onnét Jun. 29dikéről: A' *Petruskánynál* áll
V. H. *Splényi*, 22dikén parantsolatot adott a' B
Húszároktul való *Geringer* Kapitánynak, hogy *K*
nátul fogva *Kimpuráig* és onnan ha lehetséges tov
is menjen azon vidéknek kémlelésére, és 100 l
nyeket adott nékie a' Császár Húszárok közzül
manitky Kapitánynak igazgatása alatt.

Ezen nép még az nap *Kafsinára* érkezett, a'
az *Árnóta* májór *Deli-Bafa* 80 *Árnótokkal* álla, k
erőféségül maga mellé véve, 23dikán *Kimpuráig*
ne és azt a' helységet annak vidékével jól meg-
azalatt pedig *Geringer* Kapitány egy magofságru
egész környéket meg-tekinté és papirofra hozni ke

(*A' többit jövendőben*)

P E S T E N N,

Nyomtattatott Patzkó Ferentz' betűivel.